

Les serradures (ALDC, VII, 1670. Les serradures)

Les *serradures* (s. XIV), “partícules que es desprenen de la fusta en serrar-la o raspar-la” (*DIEC*), mot usat generalment en pl., tret del val. on domina el sg., és un compost de *serrar* (s. XIII) (< llat. tardà *SERRARE*, origen del port. *serrar* i cast. *aserrar*, enfront del clàssic *SECARE*, origen de l’it. *secare* i fr. *scier*) i del suf. *-adura* (var. de *-ura*), indicador de l’efecte de l’acció de *serrar* (com *talladura* ho és de *tallar*); var.: alg. *serrarura* 85, amb rotacisme de la *-d-* (com *vira* < *vida*); *serraüra* (cf. Veny, 1978 a: 207-210 i mapa 18). Altres der. de *serrar* són *serradis*, amb el suf. *-ís* (< *-ICIU*), de valor col·lectiu (var. *serrais* 182, *serradi*[θ]os 108, com en parlars arag. [*ALEANR*, IX, mapa *1251]), i el f. *serraïssa* 184 (com *trencadissa*, *mescladissa*); *serrija* 142, 144, der. de *SERRIGINEM* (per *SERRAGINEM*), amb les var. africades *serritja* 146 i la corresponent ensordida *serritxa* 149; *serradina* 36 i *serradilles* 25, amb els suf. dim. *-ina* (< *-INA*) i *-illa* (< *-ICULA*), respectivament. En canvi, sembla

que hem de recórrer a l’oc. (amb el gascò) *cernilhar* ‘tamisar’ per explicar l’origen de *serrill* (var. *serrilla* 7, 10, 12, 15, 86, 96, doc. s. XVII), amb una estructura presa de *cernill* 4, 6, 9, 13 (var. *cernim* 31), amb el qual conviu i s’hauria homonimitzat.

Serrin és pres del cast. *serrín* (s. XVIII), que va substituir l’anterior *aserraduras*. Sembla de la mateixa procedència *serrutx* 152, però, atès el seu significat de ‘serradures’ i no de ‘xerrac’, com té el cast., serà millor pensar en un compost de *serrar* i el suf. *-utx*, potser dim.

En la distribució areal, *serradura* i *serradures* es reparteixen la major part del domini, interrompuda per *serradis*, general en bal. i present en poblacions septentrionals, i la var. pirinenca *serrill*, de probable complexitat oc., comprès el gascò.

Són mots normatius *serradura* (pl.), *serradis*, des del *DG*₁, 1932; *serrill*, des del *DIEC*₁, 1995.

